

DATOS IDENTIFICATIVOS

Dereito penal de empresa

Materia	Dereito penal de empresa			
Código	V08G080V01923			
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Dereito público			
Coordinador/a	Valeije Álvarez, María Inmaculada			
Profesorado	Valeije Álvarez, María Inmaculada			
Correo-e	inma@uvigo.es			
Web				

Descrición xeral As leccións que compoñen o programa da materia constitúen unha exposición sistemática sobre os delitos e a responsabilidade xurídico-penal en que poden incorrer quenes realizan actividades que son consideradas ilícitas e que están relacionadas coa empresa e o ámbito laboral. O obxectivo a conseguir na impartición da materia "Dereito Penal da Empresa" consiste, fundamentalmente, en axudar a coñecer os conceptos teóricos básicos para que os estudantes poidan identificar, interpretar, razoar e resolver os diferentes supostos delituosos que se producen naquel ámbito. Dominar as nocións esenciais de Dereito penal da Empresa e as súas técnicas de interpretación e exposición oral e escrita resultan de especial utilidade para todos aqueles estudantes que orienten a súa actividade xurídica profesional á práctica forense ou ao asesoramento no ámbito empresarial e laboral

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer as principais institucións xurídicas
A2	Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais
A3	Comprender o carácter unitario do ordenamento xurídico
A4	Coñecer os principios e valores constitucionais
A7	Coñecer as estruturas sociopolíticas do ámbito nacional e internacional
A10	Ser quen de aprehender sistematicamente o ordenamento xurídico
A11	Ser quen de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar
A12	Ser quen de manexar fontes xurídicas
A13	Ser quen de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico
A14	Ser quen de comprender e de redactar documentos xurídicos
A15	Ser quen de manexar a oratoria xurídica
A18	Ser quen de negociar e mediar
B1	Capacidade de síntese e análise
B2	Capacidade de aprender
B3	Capacidade de xestión da información
B4	Capacidade de adaptarse a novas situacións
B5	Capacidade para organizar e planificar
B6	Resolver problemas de forma eficaz
B7	Aplicar pensamento crítico, lóxico e creativo
B10	Preocupación pola calidade
B11	Comportarse de forma ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional
B12	Comunicarse de xeito efectivo nun entorno de traballo (habilidades nas relacións interpersoais)
B13	Traballar desde unha perspectiva comparada, manexando información comparada

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Coñecementos básicos da teoría xeral do delito e das consecuencias xurídico penais a fin de comprender a estrutura dos delitos socioeconómicos.	A1 A2 A3 A4 A10 A11	
Coñecementos básicos da normativa legal vinculada ao exercicio de Dereito penal relacionada con ámbito da actividade mercantil e empresarial	A1 A2 A3 A4 A10 A11 A12	
Coñecementos básicos sobre a protección dos intereses financeiros da Unión europea e sobre a cooperación penal no espazo de liberdade seguridade e xustiza	A1 A2 A3 A4 A7 A12	B4 B13
Coñecementos básicos sobre aspectos xurídico-públicos que posibilitan aprender principios e conceptos nucleares do Dereito Penal de empresa, e permiten ao estudante unha visión interdisciplinar da materia.	A1 A2 A3 A4 A10 A12	B2 B3 B7 B11
Coñecementos básicos sobre aspectos xurídico-privados que posibilitan aprender principios e conceptos nucleares do Dereito Penal de empresa	A1 A2 A3 A4 A10 A11 A12	B2 B3 B6
Capacidade de identificar e comprender problemas xurídicos propios do Dereito penal de empresa a partir dun caso que reflexe unha situación real dá vida profesional e abordar a súa solución de modo interdisciplinario	A3 A11 A13	B1 B5 B6 B7
Capacidade de manexar fontes xurídicas, xurisprudenciais e doutrinais propias do Dereito Penal de empresa	A2 A3 A10 A11 A12	B3
Ser capaz de comprender e de redactar documentos xurídicos.	A14	B7 B10
Capacidade de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico penal limitado aos delitos socioeconómicos e as súas consecuencias Xurídicas	A13	
Ser capaz de manexar a oratoria xurídica en función do tipo de audiencia	A15 A18	B12

Contidos	
Tema	
LECCION I. Dereito Penal de empresa: Concepto e contido.	I. Introducción ao Dereito Penal de Empresa: concepto e contido. II. Técnicas de tipificación nos delitos económicos- empresariais III. O sistema de sancións. IV. Dereito penal de empresa e Dereito administrativo sancionador.
LECCION II. Autoría e participación	I.Introducción: os delitos socioeconómicos como delitos empresariais. II. Responsabilidade dos órganos da empresa en materia de delitos comúns. Formulación da cuestión: A solución da participación e a autoría activa. A autoría por omisión (art. 11 CP). A autoría mediata (art. 28 CP). III. Responsabilidade dos órganos da empresa nos delitos especiais propios: as actuacións en nome doutro (art. 31 CP)

LECCION III. A Responsabilidade penal das persoas xurídicas (art. 31 bis).	I. A responsabilidade penal das persoas xurídicas: Consideracións previas. Criterios de atribución do art. 31 bis CP. Atenuantes da responsabilidade penal. As penas aplicables ás persoas xurídicas (art. 33.7 CP) e regras penoloxicas de determinación (art. 66 bis CP). Extinción da responsabilidade penal (art. 130. 2 CP). Delitos imputables ás persoas xurídicas. II. A responsabilidade penal de entes colectivos sen personalidade xurídica: Criterios de imputación do art. 129 CP. As consecuencias accesorias aplicables aos entes colectivos. Delitos imputables aos entes colectivos. III. Especial referencia aos Programas de Compliance penal
LECCION IV. Delitos societarios	I. Cuestións xerais: Suxeto activo: administrador de feito o de dereito. Concepto de sociedade (art. 297). A condición de perseguibilidade (art. 296). II. Falseamento de documentos sociais. Imposición de acordos abusivos ou lesivos. Obstaculización ao exercicio dos dereitos dos socios. Obstaculización a tarefas de inspección ou supervisión administrativa. O delito de administración social fraudulenta.
LECCION V. Delitos contra a Facenda Pública	I. Delito de defraudación tributaria. II. Delitos contra a Seguridade Social. III. Delito de fraude de subvencións. IV. Delitos de fraudes comunitarias. V. Delito contable tributario.
LECCION VI. Branqueo de capitais	i. Condutas delituosas de blanqueo de capitais no Código penal español. iii. Cuestións concursais. III. O comiso: con particular referencia á súa incidencia no delito do blanqueo de capitais. IV. O principio de Xustiza Universal.
LECCION VII. Delitos relativos á propiedade intelectual e Delitos contra a propiedade industrial	I. Delitos relativos á propiedade intelectual. Responsabilidade civil y consecuencias xurídicas. II. Delitos contra a propiedade industrial: delitos referentes a invencións e creacións industriais. Delitos referentes a signos distintivos. Delito referente a obtencións vexetais. Delito de utilización indevida de denominacións de orixe ou de indicacións xeográficas.
LECCION VIII. Delitos relativos ao mercado e os consumidores	I: Descubrimento e revelación de segredos de empresa. Detracción do mercado de materias primas ou produtos de primeira necesidade. Publicidade falsa. Facturación ilícita. Delito de estafa de investimentos de capital e estafa de crédito. Maquinacións para alterar o prezo das cousas resultante da libre competencia. Abuso de información privilexiada no mercado de valores o instrumentos negociados. Alteración de prezos en concursos e poxas públicas.
LECCION IX. O delito de corrupción entre particulares	I. Contexto e antecedentes do delito de corrupción entre particulares. Os suxeitos activos do delito de corrupción entre particulares. II. O tipo de corrupción entre particulares: a) a vantaxe injustificada, b) o elemento para favorecer fronte a outros e c) o incumplimento de obrigacións. III. Delito específico de corrupción no deporte. IV. Penalidade. Perseguidibilidade. Persoas xurídicas
LECCION X: Delitos contra os dereitos dos traballadores	I. Imposición ou mantemento de condicións ilegais de traballo. Tráfico ilegal de man de obra e contratación ilegal de estranxeiros. Determinación ou favorecemento da emigración mediante engano. Discriminación laboral. Impedimento ou limitación da liberdade sindical e o dereito de folga. Coaccións á folga. Delitos a seguridade e hixiene no traballo.
LECCION X. Delitos de contrabando	I. LO 12/1995, de 12 de decembro de represión de contrabando, modificada por la LO 6/2011 de 30 de junio. II. Tipos legais. Contrabando de bens por valor igual ou superior a 150.000 euros. Contrabando de bens por valor igual o superior a 50.000 euros. Tipos específicos III. Outras Disposicións
LECCION XI: Insolvencias punibles.	I. Consideracións xerais: concepto de insolvencia. II. Alzamento de bens. III. Outros supostos legais de insolvencia: Dificultades da execución dun embargo. 2. Preexistencia da obrigación ex delicto. IV. Favorecemento ilícito de acredores. V. O Delito concursal. VI. Presentación de datos contables falsos.
LECCION XII. Delitos contra os recursos naturais e o medio ambiente.	I. Delito ecolóxico. II. Delito de establecemento de depósitos ou vertederos. III. Explotación de instalacións perigosas. IV. Delitos relacionados coa xestión de residuos. V Prevaricación ambiental. VI. O dano ambiental.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	40	55

Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	49	49
Sesión maxistral	36	0	36
Probas de resposta curta	2	8	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Plantexamento, debate e exposición en aula de conclusións alcanzadas en exercicios prácticos. A resolución de exercicios prácticos son complemento da lección maxistral. Os/as estudantes durante as sesións presenciais intervirán oralmente expondo a súa solución ou puntos de vista aos casos prácticos propostos, debatendo, no seu caso, coa profesora e os seus compañeiros/as. As discusións deben proporcionar ao estudante unha oportunidade para practicar a expresión oral e de recibir críticas construtivas. Valorarase positivamente as intervencións dos estudantes na discusión exposta, tendo en conta os coñecementos e habilidades demostradas
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Metodoloxía onde o/a estudante enfróntase ante a descrición dunha situación específica que suscita un problema que ten que ser comprendido, valorado e resolto polo estudante a título individual. O caso práctico consiste nun problema concreto, que lle describe unha situación real da vida profesional referente ao campo particular do Dereito Penal de empresa. O/a estudante debe ser capaz de analizar os feitos, debe obrigatoriamente aplicar ás normas penais e procesuais, a normativa extrapenal e así mesmo a xuriprudencia e doutrina relacionada coa situación do caso planteado. Debe chegar a unha decisión xurídica razoada, extraendo súas propias conclusións. A solución deberá ser presentada por escrito e mediante a metodoloxía que se sinalará ao comezo do curso. Ao longo do curso exisiraxa a realización de cuestionarios (tests) e a realización de 4 casos prácticos relacionados con bloques temáticos das leccións que describe o programa da materia.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir información e coñecementos e facilitar a aprendizaxe. Tendo en conta que o programa vén dividido en 12 leccións, a metodoloxía docente discorrerá do seguinte modo: a cada lección corresponderalle unha hora e tres cuartos na que mediante o sistema de lección maxistral- o docente introducirá ao estudante nos aspectos básicos de cada tema. Como soporte ás explicacións, o docente proporcionará materiais docentes (presentación power-point, sentenzas, extractos de obras doctrinales...) e, eventualmente, un esquema-guía cos puntos clave do desenvolvemento da súa explicación. Todos os materiais estarán a disposición do estudante na plataforma docente Fatic. En todo caso, a explicación do docente deberá ser complementada polo estudante tanto cos materiais que lle foron proporcionados ao efecto como pola consulta dalgún dos manuais que aparecen na bibliografía recomendada.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Tutorías As tutorías son módulos de atención personalizada que están pensados para: -Atender persoalmente as dúbidas que poidan suscitarse ao fin das leccións maxistrais. -Resolver cuestións expostas ao fin dos supostos prácticos entregados aos/as estudantes, axudando a identificar argumentos e conclusións principais -Axudar a atopar e elixir cuidadosamente o material que os/as estudantes precisan para realizar os traballos que se lles asignen Terán lugar no Despacho A-310 do Edificio da Facultade de Ciencias Xurídicas e do Traballo. As tutorías requiren presencialidade: Non se realizan tutorías por correo electrónico nin se envían materiais por este mesmo medio .

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Resolución de problemas e/ou exercicios	Entrega de 4 casos prácticos ao longo do cuatrimestre da acordo a metodoloxía que se indique a comezo do curso	30
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Entrega de cuestionarios e 4 casos prácticos ao longo do cuatrimestre y en relación a cada lección do programa da acordo a metodoloxía que se indique a comezo do curso	30
Probas de resposta curta	Preguntas Test en relación a cada lección do programa	0

Outros comentarios sobre a Avaliación

A) Primeira convocatoria

1. A cualificación final da materia de Dereito Penal de Empresa determínase a partir da suma das cualificacións obtidas en primeiro termo na avaliación continuada desenvolvida por cada estudante e doutra banda a través da realización dunha

proba final escrita teórica.

2. O 40% da cualificación corresponderá á nota obtida na avaliación continua (10% asistencia e participación nas aulas) e 30% nas actividades avaliábeis. E o 60% da cualificación corresponderá á nota obtida na proba global (exame final).

3. A avaliación continuada, esixe, por unha banda unha asistencia de polo menos o 80% das clases e un mínimo de 80% das actividades avaliábeis (7 tests e 3 casos prácticos), que se desenvolverán ao longo do curso. Os casos obxecto da avaliación continuada realizaranse e entregaranse necesariamente nas datas establecidas no seu momento no cronograma da materia. A metodoloxía que deberá empregar o estudante para responder ao caso práctico especificarase con cada entrega.

4. O examen final de contido teórico (modalidade escrita) terá unha cualificación numérica entre 0 e 10, terase que aprobar necesariamente para poder superar a materia, con independencia do valor ponderado que teña na cualificación final da materia.

5. O Modelo de examen final consta de dúas partes:

Primeira parte: Exame tipo test sobre ás leccións do programa (40 preguntas) con penalización. A duración do exame é dunha hora. En dita parte do exame non é posible dispoñer de ningún material.

Segunda parte: Un suposto de feito con 10 preguntas de resposta curta. Para o desenvolvemento do caso práctico dispónse dunha hora.

6. Será obxecto de exame os contidos recollidos nesta guía docente. Cada unha das partes do exame final debe acadar como mínimo 4 puntos sobre 10

7.. Modalidade avaliación continúa sen presencialidade con causa xustificada: Os/as estudantes que por causa documentalente xustificada non poidan asistir ás clases serán avaliados conforme os seguintes criterios: entrega de casos 30% e proba final teórica escrita 70%

8. Os alumnos que non se acollan a avaliación continua serán avaliados cun exame final (modalidade descrita no punto 5), que constituirá o 100% da nota final. Será necesario superar cada unha das dúas partes con un mínimo de catro puntos sobre 10 para facer a media.

B) Segunda convocatoria:

1. Os estudantes que realicen a avaliación continuada (presencialidade e resolución de casos prácticos) poderán presentarse ao exame teórico final en caso de suspender na primeira convocatoria. Se conservará a cualificación da avaliación continuada das actividades realizadas ao longo do curso sempre que realicen o 80% das actividades e a cualificación media do conxunto sexa de acordo á cualificación numérica entre 0 e 10, superior a 5.

2. Os estudantes que non seguiron ou non superaron a avaliación continúa teñan dereito a un exame final teórico-práctico (modalidade descrita no punto 5) non que se avalíen as competencias globais dá materia e co que poidan acadar o 100% da nota cos criterios descritos no punto 6.

C) Convocatoria Fin de Carreira:

Os estudantes farán un exame final teórico-práctico (modalidade escrita) no que se avalíen as competencias globais dá materia e co que poidan acadar o 100% da nota.

D) As datas do examen serán ás oficiais que aprove a Xunta de Facultade

Bibliografía. Fontes de información

Martínez-Bujan Pérez, C., **Derecho penal Económico y de la Empresa. Parte Especial**, 4ª,

Martínez-Bujan Pérez, Carlos, **Derecho penal económico y de la empresa. Parte General**, 3ª ed.,

Código Penal,

Memento Práctico-penal Económico y de la empresa,

Quintero Olivares, G (director), Fermín Morales Prats (coord.), **Comentarios al Código penal español. Tomo I y II**, 6ª,

Conde-Pumpido Ferreiro, C (director y autor) P. Díaz Martínez (coordinadora):, **Código penal comentado: con concordancias y jurisprudencia: actualizado a la LO 5-2010 de 23 de junio de 2010**,

En cada unha das leccións o estudante poderá atopar material docente: presentacións power point expostas nas clases presenciais, esquemas en relación a cada delito, xurisprudencia seleccionada polo seu interese ou actualidade en relación a cada delito. No material de lecturas recomendadas poderá atopar artigos doctrinais, documentos, ou noticias recollidas da prensa ou revistas especializadas

2.A diferenza dos manuais antes citados, os comentarios realizan o estudo do Dereito Penal artigo por artigo do Código. A su consulta e importante para ampliar e profundizar no estudo dos diferentes delitos.

Gonzalo Quintero Olivares (Fermín Morais Prats coord.): Comentarios al Código Penal. Tomo I y II (6ª ed). Editorial Aranzadi 2011.

Conde-Pumpido Ferreiro, C (director y autor) P. Díaz Martínez (coordinadora): Código penal comentado: con concordancias y jurisprudencia: actualizado a la LO 5-2010 de 23 de junio de 2010. Editorial Bosch. Barcelona 2011.

3.O estudante accedendo á páxina web dá biblioteca dá Universidade de Vigo ten acceso a:

- consulta de múltiples recursos web de utilidade: bases de datos de lexislación e jurisprudencia (Aranzadi e Tirant en liña); revistas electrónicas con leis (por exemplo: www.laley.es) que conteñen formularios, esquemas, sentenzas, noticias e artigos xurídicos.

- consulta do Catálogo de libros de toda a Universidade de Vigo e doutras Universidades;

- consulta de enlaces con páxinas web institucionais (Consello Xeral do Poder Xudicial, Fiscalía Xeral do Estado, Tribunal Constitucional, Unión Europea, etc)

Recomendacións

Outros comentarios

Dada a configuración aberta do Plan de Estudos, non é necesario ningún requisito específico para cursar esta asignatura. Non se esixe ter aprobadas as asignaturas de Dereito Penal I e II, aínda que son necesarios e imprescindibles coñecementos previos de ambas materias que permitan un adecuado seguimento da asignatura e posibiliten o aproveitamento final da mesma.

Igualmente, recoméndase asistir ás clases teóricas e prácticas cun exemplar do Código Penal actualizado ao mes de setembro do curso académico de que se trate.
